ETNOGRAFISKA AVDELNINGEN

Inkomster:

Till samlingarnas ökande	2.112:51
» » vård m. m.	2.400:—
» » vetenskapliga bearbetning	500:—
» » konservering	500:—
» extra arbetshjälp	4.250:—
» reskostnader	400:—
Gåvomedel	14.174:11
Summa kr.	24.336:62

Utgifter:

Till samlingarnas ökande	2.121:99
» » vård m. m.	2.451:76
» » vetenskapliga bearbetning	506:32
» » konservering	501:41
» » extra arbetshjälp	4.460:07
» reskostnader	400:90
Gåvomedel	14.196:01
Summa kr.	24.638:46

Enskilda personer hava till avdelningen såsom gåva överlämnat:

Kammarherre Emil Dickson	3.000:—
Direktör Herman Lindquist	2.000:—
Direktör Knut J:son Mark	6.000:—
Fru Anna Pauli	2.000:—
Generalkonsul Gustaf Sandström	1.000:—
Summa kr.	14.000:—

Vidare har avdelningen såsom gåva av Direktör Gösta Fraenckel mottagit 250:— $ U. S. A., vilka voro utställda i check direkt på d:r Walter Roth, Georgetown, såsom dellikvid för en av honom inköpt arkeologisk samling.

Till dessa donatorer, vilkas välvilliga gåvor dels möjliggjort betydande nyförvärv, dels underlättat det vid avdelningen bedrivna vetenskapliga arbetet, ber jag härmed få framföra mitt varma tack.

Nyförvärv.

N o r d a m e r i k a.

De nordamerikanska samlingarna ha detta år blott ökats med ett par föremål. Sålunda har hr Erland Wass skänkt avdelningen ett pärlstickat ornament, som suttit på en rock av älghud, och ett par kvinnomockasiner från Cree-indianerna. Vidare har hr Louis Callquist skänkt museet en stenhammare från Hulett, Wyoming, hr Fritz Johansen en kanotmodell från Ungava, Hudson Strait, samt d:r P. Kirchhoff ett lerkärl från Tarahumare-indianerna i Mexico.

C e n t r a l a m e r i k a.

Det viktigaste nyförvärvet till de centralamerikanska samlingarna äro de manuskript från Cuna-indianerna, vilka avdelningen fått som gåva av indianen hr Ruben Pérez Kantule. För dennes besök i Sverige redogöres närmare här nedan. Från Misquitokusten har hr Otto A. F. Bräutigam skänkt åtskilliga arkeologiska och etnografiska föremål. Fynden äro huvudsakligen från Rio Cooringwas, »Båtfloden», med utlopp i Laguna de las Perlas. Från Misquitokusten har avdelningen även erhållit en kanot med paddel, som skänkts av hrr Fritjof och Stig Nordborg.

Av stort intresse är en bikupa från Mayas i Yucatan, vilken museet erhållit i gåva av d:r Robert Redfield. Bina ha av professor H. Friese i Schwerin bestämts till Melipona fulvipes. Bikupan har förts till Sverige av fru Florence Ljunggren som lyckades hålla bina vid liv under hela den långa resan. Här förvarades kupan under sommaren i Trädgårdsföreningen, och bina syntes trivas rätt bra. På hösten fröso de dock ihjäl. Dessa bin, som domesticerats av Maya-indianerna, lära numera ej förekomma i vilt tillstånd i de trakter, där dessa indianer leva.

S y d a m e r i k a.

De sydamerikanska samlingarna ha under detta år ökats mycket, och avdelningen har varit i tillfälle att komplettera samlingarna med nyförvärv från flera områden, som förut ej varit representerade på museet.

Arkeologi.

Från Colombia har museet förvärvat föremål från Manizales och Quimbaya samlade av ingenjör Lüder Fischer. Samlingen består framför allt av keramik. Bland lerkärlen äro flera, som föreställa människofigurer. Dessa ha guldringar i näsan. 16 lerkärl och 3 stenyxor funna vid Manizales utgöra ett slutet fynd. Ett flertal mycket intressanta föremål äro av koppar eller kopparlegering. Samlingen förtjänar att bli föremål för en särskild uppsats eller avhandling. Från Manizales och Quimbaya hade vi förut inga samlingar på museet.

Från Pindilic i Ecuador har museet genom tillmötesgående av Roemer-Museets i Hildesheim styrelse erhållit en visslande pilspets av koppar. Denna, som närmare undersökts av fil. kand. S. Rydén, är högst intressant, bl. a. därför att den, såsom ingenjör A. Hultgren och fil. kand. G. Phragmén visat, är hoplödd med silver. En dylik lödningsmetod var förut ej känd från den förkolumbiska Amerika.

Ett för den arkeologiska forskning, som bedrives på museet, mycket värdefullt förvärv är d:r W. Roth's arkeologiska samlingar från British Guiana. De äro av största betydelse för förståelsen av kulturförbindelsen mellan Amazonas, Guiana och Västindien i förkolumbisk tid. Från amazonasområdet har Göteborgs museum som bekant redan mycket stora samlingar.

Från Perus kust har museet som gåva av okänd givare erhållit tre quipus. Genom denna gåva har museet fått ett viktigt studiematerial på ett område, som särskilt intresserat undertecknad. Därjämte har genom köp förvärvats ett par

Fig. 1 Människofigur av bränd lera med guldring i näsan. Quimbaya Columbia. (G. M. 31. 18. 88.)

vävnader från samma trakter. Från Arica i norra Chile har d:r A. Métraux skänkt museet en del vävnader m. m. däribland en av de högst egendomliga dräkter, som i förkolumbisk tid burits av indianerna i dessa trakter.

Genom förmedling av hr Otto Braun och Pater Aureliano Tschimben har museet från d:r J. B. Burela förvärvat tre lerkärl från trakten av S:a Cruz de la Sierra i Bolivia. De äro av typer, till vilka man dels finner likheter i norra Argentina, dels vid Amazonfloden. Biskopen, Monseigneur Bertoldo Buehl har skänkt museet några arkeologiska fynd gjorda vid Urubicha i östra Bolivia.

Professor Arthur Posnansky som i flera år visat avdelningen mycket stort intresse, och som flera gånger ihågkommit den med värdefulla gåvor, har här depo-

nerat sin stora privatsamling av föremål från Tiahuanaco-kulturen. Samlingen innehåller riktiga praktstycken såsom t. ex. lackerade bägare med scener ur indianernas liv, utmärkt vackra lerkärl, metallsaker, stenskulpturer m. m.

Från d:r Carlos Studart, en framgångsrik brasiliansk arkeolog, har avdelningen fått en samling stenyxor m. m. från Ceara i Brasilien.

Etnografi.

Avdelningens mest betydande nyförvärv under det gångna året har varit 1249 föremål från Canella- och Apinayé-indianerna. Dessa stammar bo söder om Pará och representera en mycket ursprunglig och egendomlig indiankultur, som förut ej varit företrädd på museet. Samlingen, som är gjord av hr Curt Nimuendajú, är hopbragt med största möjliga noggrannhet och ger en utmärkt bild av dessa indianers kultur. Hr Nimuendajú har under flera år studerat Canella- och

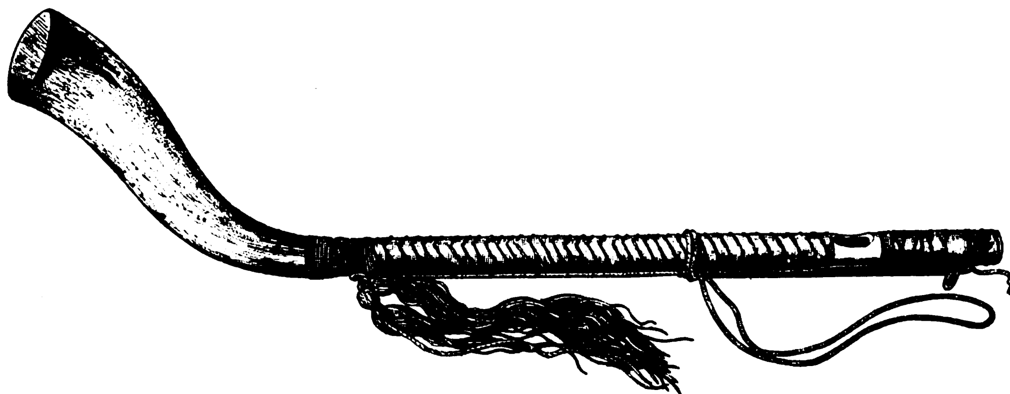

Fig. 2. Sidoblåst trumpet. (G. M. 31. 41. 317.)

Apinayé-indianernas religion och samhällsliv. Bland de många föremålen i samlingen märkas bl. a. väldiga dansmasker, av vilka en är avbildad här.

En monografisk samling från ett annat mycket primitivt folk, Chipaya, har avdelningen erhållit genom byte med direktören för etnografiska museet i Tucumán, d:r A. Métraux. Chipaya bebo den ödsliga saltsteppen i södra Bolivia på gränsen till Chile. De ha där bevarat det mesta av sin förkolumbiska kultur och föreställningsvärld. För kännedomen om den stora massans religion och samhällsliv i inkariket äro de forskningar, d:r Métraux gjort bland Chipaya-indianerna, av allra största betydelse. De Chipaya närstående Uro-indianerna äro också representerade med flera föremål. Samlingen från Chipaya- och Uro-indianerna illustreras av ett stort antal utomordentliga fotografier. Av d:r Métraux har avdelningen även erhållit åtskilliga mycket sällsynta föremål från Chiriguano m. fl. stammar, som utmärkt komplettera våra samlingar från dessa indianer.

Med största välvilja har avdelningen omfattats av franciskanermissionärerna i Guarayos i Bolivia, och den har av dem erhållit ett stort antal intressanta föremål från Siriono- och Tsirakua-indianerna. Den förstnämnda stammen har först under de senaste åren kommit i fredlig förbindelse med de vita. Den senare är

fortfarande fientlig såväl mot de vita som mot andra indianer. Föremålen från Tsirakua-indianerna är krigsbyte, taget efter ett av Guarayos-indianer tillbakaslaget anfall på en av missionsstationerna. Sirionosamlingen illustreras av talrika fotografier, huvudsakligen tagna av Pater Höller. Det är särskilt P. Aureliano Tschimben och Provinz-Missions-Prokurator Justin Knoflach, vilka museet har att tacka för dessa välkomna gåvor.

Ett annat område, som först under detta år blivit representerat på museet, är de även geografiskt mycket litet kända trakterna kring Rio Orinocos källor, varifrån museet genom köp förvärvat en samling från de mycket lågt stående Carimé-

Fig. 3. Dansmask från Canella-indianerna.
(G. M. 31. 41. 648.)

indianerna. Den är gjord av hrr Karl Lako och George Salathé. Av dessa samlare har museet även köpt några föremål från Uitoto-indianerna vid övre Amazonas.

Bland övriga förvärv från Sydamerikas indianer märkas flera föremål från Tembé- och Urubu-indianerna skänkta av den engelske missionären Mr Harry Foster, en lavemangspruta från British Guiana skänkt av d:r W. Roth, en liten, värdefull samling från Tapirapé- och Karajá-indianerna skänkt av Miss Elizabeth Steen, en del föremål med magisk användning från stammarna kring Rio Ucayali inköpta av d:r G. Tessman, en gjutform från Aymara-indianerna skänkt av hr Fritz Buck, etc.

Såsom en egendomlighet bör kanske nämnas, att intet enda föremål i de etnografiska samlingar, museet detta år erhållit från Sydamerika, har insamlats av någon svensk. Flera svenskar ute i Sydamerika såsom hr G. Swanström i La Paz och Generalkonsul P. Svensson ha visat museet det största intresse genom att

förmedla hemsändandet av samlingar. Vi stå som alltid i stor tacksamhetsskuld till Generalkonsul Axel Ax:son Johnson, för att han beviljat museet fraktfrihet för hemsända samlingar.

Afrika.

Avdelningens afrikanska samlingar ha ökats betydligt. Sålunda ha vi erhållit 262 föremål från d:r G. Bolinders västafrikanska expedition. Denna tillkom delvis på initiativ av generalkonsul G. Sandström, som beviljade d:r Bolinder fria resor på sina fartyg. Därjämte erhöll d:r Bolinder bidrag av några andra göteborgs-

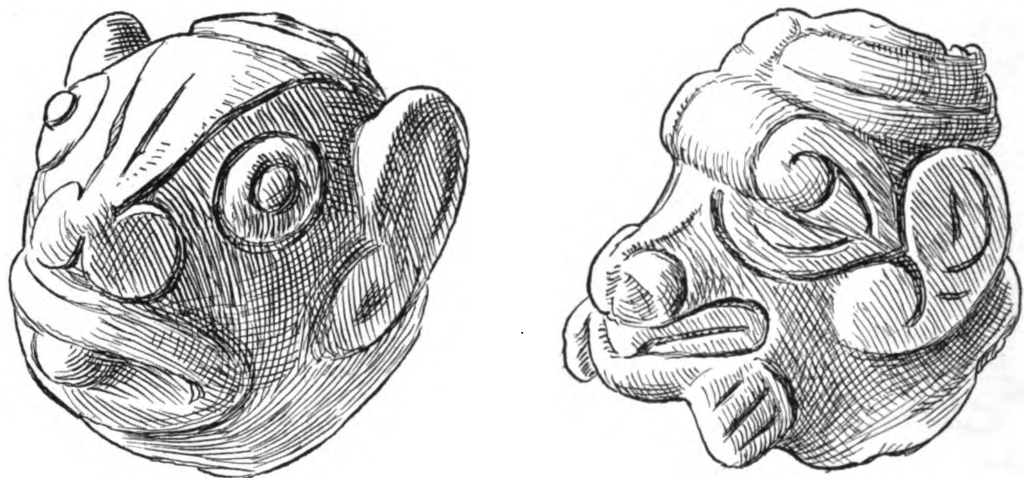

Fig. 4. Ornamentala huvuden av lergods. British Guiana. (G. M. 31. 24. 1 och 2.)

mecenater. Genom köp har avdelningen erhållit en del etnografiska föremål från tuaregerna och genom gåva av samlaren, löjtnant Gösta Moberg, en samling flintverktyg, skrapor o. d. från El Golea i norra Sahara. Genom köp har också förvärvats en vacker samling från gränstrakterna mellan portugisiska Angola och belgiska Kongo gjord av hr Clarence Lyon. Den sistnämnda samlingen utmärker sig genom föremålens höga konstnärliga kvalitet. Det är tydligt, att hr Lyon besökt stammar, som bevara sin gamla kultur eller åtminstone ännu ha i behåll gamla, goda föremål. Vidare har avdelningen av franska konsuln i Göteborg som gåva erhållit ett musikinstrument en s. k. sansa från Kongo.

Asien.

Från Asien har avdelningen erhållit en rätt betydande samling gjord av d:r Gösta Montell, den hedinska expeditionens etnograf. För denna samling, som kompletteras genom gåvor av d:r Y. Laurell, kommer att närmare redogöras i en följande årsberättelse, då den ännu ej är katalogiserad, och delar av densamma fortfarande befinna sig i Kina.

Vård av samlingar, utställningar m. m.

Under året har en nyförvärvsutställning anordnats, varvid bl. a. arkeologiska samlingar från Bolivia och Colombia voro utställda. I utställningssalarna ha flera omändringar gjorts, dels i samband med att under 1930 erhållna samlingar till stor del inordnats i dessa, dels i samband med installering av elektriskt ljus i den stora salen för sydamerikansk etnografi. Belysning har anordnats dels i taket, dels i själva montrarna, varigenom det blivit möjligt för allmänheten att ta del av samlingarna även under mörka vinterdagar. Tack vare den artificiella belysningen är det nu möjligt att visa samlingarna på kvällen. Ett försök till detta i samband med föreläsningar av undertecknad slog dock ej väl ut, då mycket få personer infunno sig. Bland mindre nyuppställningar i utställningssalarna ber jag få fästa uppmärksamheten på en monter, visande huru de peruanska indianerna lackerade i förkolumbisk tid, och en annan belysande de äktamerikanska kulturväxternas förekomst i gravar i Peru. Dessa utställningar av nya föremål ha framför allt utförts av e. o. amanuensen Stig Rydén. Det är även han, som katalogiserat nyförvärven.

Fotografisamlingen från Sydamerika har ökats betydligt genom skänker av Missionsprokurator Pater Justin Knoflach och d:r A. Métraux. Från d:r Bolinders expedition till Västafrika har avdelningen inköpt ett större antal fotografier. Fotografierna ha försetts med texter och ordnats av fil. stud. H. Wassén med biträde av vaktmästaren hr M. Nilson, vilken senare i regel utfört detta arbete på extratid. Utan överdrift kan sägas att avdelningens samling av fotografier nu är mycket betydande. Den kompletterar på ett utmärkt sätt samlingarna.

För att belysa olika slag av vävnadstekniker i Peru har fröken Margit Izikowitz gjort flera mycket lärorika modeller av grov tråd, vilket gör det möjligt även för en icke specialist att studera de olika teknikerna. Till samlingen från cunastammen har indianen Ruben Pérez Kantule författat en mycket intressant, beskrivande katalog, i vilken han för varje föremål anger dess användning, om det förfärdigats av kvinnor eller män o. s. v. Till Pérez skall jag strax återkomma. Utom Pérez ha följande personer för längre eller kortare tid besökt avdelningen för studier pater Martin Gusinde, d:r Karl Roth-Lutra och missionären Harry Foster. Den stora händelsen på avdelningen 1931 har dock varit Ruben Pérez Kantules besök.

När han kom hit i maj medförde han ett stort antal mycket intressanta manuskript dels skrivna på cunaspråket med vår skrift, dels med cunaindianernas egen bildskrift och dels på spanska eller engelska. Dessa manuskript innehålla sånger, recept, besvärjelser, myter, traditioner etc. och är av stort vetenskapligt värde. För att tillgodogöra sig allt detta visade det sig vara nödvändigt att flytta med Pérez till en lugnare plats än Göteborg, och därför reste jag med honom och fil. stud. Henry Wassén till mitt lilla lantställe i Södermanland, där vi tillbragte tre månader. Till oss slöt sig senare fil. lic. K. G. Izikowitz. Vi arbetade på det sättet, att Wassén gjorde avskrifter av alla manuskripten, vilka därefter översattes och kommenterades av Pérez tillsammans med mig. Även manuskript från cunaindianerna, som jag hemfört under min resa till Panama 1927 genomgingos på samma sätt. Resultat av detta har blivit ett för kännedomen om cunaindianernas religion och samhällsliv mycket stort material. Detta kompletteras av fil. lic.

Izikowitz' tillsammans med Pérez bedrivna språkstudier och fil. stud. Wasséns uppteckningar av cunasagor efter Pérez' diktamen.

De originalmanuskript, Pérez medfört till Sverige, har han till största delen skänkt till museet. Ett par har jag förvärvat av honom och deponerat därstädes.

Pérez' resa till Sverige har möjliggjorts genom generalkonsul Axel Ax:son Johnsons älskvärdhet att bevilja honom fri resa som 1:sta klass passagerare fram

Fig. 5. Cunaindianen Ruben Pérez Kantule katalogiserar samlingen från sin stam på Göteborgs Museum.

och tillbaka från Panama. Genom bidrag av Hvitfeldtska stipendieinrättningen, doktorinnan Anna Pauli och generalkonsul G. Sandström har hans vistelse i Sverige möjliggjorts.

Pérez använde mycket av sin tid här i Sverige att kopiera allt, vad han kunde finna i undertecknads bibliotek om sin stam, varjämte jag skänkte honom åtskilliga kopior av dylika arbeten, som gjorts av min framlidne son Nils.

Till Panama återvände Pérez rikt försedd med bytesvaror av olika slag och med en ingående kännedom om luckorna i vår cunasamling. Han har också lovat att söka komplettera denna och att göra uppteckningar för vår räkning. Genom hr Carl Ström i Panama, som visat såväl Pérez som museet stor vänlighet, hoppas jag, att ev. samlingar skola hemsändas.

Fil. lic. K. G. Izikowitz har under året fortsatt att bearbeta museets stora samling av indianska musikinstrument, fil. kand. S. Rydén har studerat stenyxesamlingen och fil. stud. H. Wassén vissa delar av de arkeologiska samlingarna för ornamentstudier. Dessa studier äro samtidigt examensstudier vid Göteborgs Högskola, och resultatet kommer så småningom att föreligga i specialavhandlingar. Museet får på detta sätt tack vare samarbetet med Högskolan, vissa delar av sitt material publicerade och vetenskapligt katalogiserade.

Fil. d:r Sven Lovén har bearbetat en samling stenredskap från Jamaica, och fil. d:r Walter Kaudern, för vilken liksom föregående år arbetsplats beretts vid avdelningen, har fortsatt med sina så betydelsefulla forskningar över Celebes etnografi och har utarbetat ett stort verk om ornamentiken hos folken på denna ö, vilket han kommer att utgiva som del V av sin serie Ethnographical Studies in Celebes.

Följande avhandlingar och uppsatser behandlande avdelningen tillhörigt material eller utarbetade på denna ha under året utkommit:

Hultgren, Axel: *The hardness of Columbian tools made from Copper-Gold-Silver alloys*, in *Comparative ethnographical studies, vol. 9*, edited by Erland Nordenskiöld, Göteborg, 1931, pp. 108—112.

Hultgren, Axel och *Phragmén, G:* *Metallographic investigation of a so-called whistling arrow-head of copper*, in *Comparative ethnographical studies, vol. 9*, edited by Erland Nordenskiöld, Göteborg, 1931, pp. 121—129.

Izikowitz, Karl-Gustaf: *Le tambour a membrane au Pérou*, in *Journal de la Société des Américanistes de Paris*, nouvelle série, t. XXIII, 1931, pp. 163—175.

» 2) *Calabashes with star-shaped lids in South America and China*, in *Comparative ethnographical studies, vol. 9*, edited by Erland Nordenskiöld, Göteborg, 1931, pp. 130—133.

Métraux, Alfred: *Mitos y cuentos de los Indios Chiriguano*, in *Revista del Museo de la Plata, t. XXXIII*, Buenos Aires, 1931, pp. 119—184.

Nordenskiöld, Erland: *Le Quipu péruvien du Musée du Trocadéro*, in *Bulletin du Musée d'ethnographie du Trocadéro*, no 1, Paris, 1931, pp. 16—20.

» » 2) *Archaeological work in South America during 1929*, in *Summary of archaeological work in the Americas during 1929 and 1930*, published by the Pan American Union, *American archaeology series*, no 5. Washington, 1931, pp. 15—21. (Även på spanska).

» » 3) *Origin of the Indian Civilizations in South America. Comparative ethnographical studies. 9.* Göteborg, 1931, pp. 1—94.

» » 4) *Ancient Inca lacquer work*, in *Comparative ethnographical studies. 9.* Göteborg, 1931, pp. 95—100.

Nordenskiöld, Erland: 5) *Ancient Columbian tools of gold alloy* (*Au-Ag-Cu*), in *Comparative ethnographical studies. 9.* Göteborg, 1931, pp. 101—107.

» » 6) *Cunaindianernas föreställningar om livet efter detta*, in *Jorden Runt*, no 10, 1931. Stockholm, 1931, pp. 577—589.

Posnansky, Arthur: *Leyendas prehispánicas sobre dos »kerus»*, in *Revista del Instituto de Etnologia de la Universidad nacional de Tucumán.* Tucumán, t. II, entrega 1 a, 1931, pp. 93—100.

Rydén, Stig: *Notes on some archaeological whistling arrow-heads from Peru*, in *Comparative ethnographical studies.* 9, edited by Erland Nordenskiöld. Göteborg, 1931, pp. 115—122.

Santesson, C. G: *An arrow poison with cardiac effect from the New World*, in *Comparative ethnographical studies. 9.* edited by Erland Nordenskiöld. Göteborg, 1931, pp. 155—187.

» » 2) *Ein starkes Topf-Kurare von den Tucuna-* (*Ticuna-*) *Indianern des oberen Amazonas*, in *Acta Medica Scandinavica*, t. LXXV, fasc. I—II, Stockholm, 1931, pp. 1—9.

Wassén, Henry: *The ancient Peruvian Abacus*, in *Comparative ethnographical studies. 9*, edited by Erland Nordenskiöld. Göteborg, 1931, pp. 189—205.

Göteborg i februari 1932.

ERLAND NORDENSKIÖLD.